

2024-02-27

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2023-01346

Översyn av kommunens bolagsorganisation

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ge stadsledningskontoret i uppdrag att se över kommunens bolagsorganisation i syfte att minimera administration, stärka effektiviteten samt främja kommunens framdrift som helhet.

Sammanfattning av ärendet

Nacka kommun äger idag Nacka Stadshus AB. Nacka Stadshus AB (moderbolag) bildar tillsammans med sina dotterbolag stadshuskoncernen, en aktiebolagsrättslig koncern.

Stadsledningskontoret bedömer att en översyn att se över kommunens bolagsorganisation i syfte att minimera administration, stärka effektiviteten samt främja kommunens framdrift som helhet behövs. Bedömningen är att en bolagsorganisation där kommunen direktäger bolagen och där moderbolaget således avvecklas skulle vara mer effektiv, både ur ett kostnads- och styrningsperspektiv. Av denna anledning föreslås att kommunstyrelsen ges i uppdrag att se över kommunens bolagsorganisation i syfte att minimera administration, stärka effektiviteten samt främja kommunens framdrift som helhet. I det ingår att redovisa förslag på hur kommunens styrning av bolagen framgent ska gå till.

Återrapportering inklusive förslag planeras före sommaren 2024.

Efter att ärendet behandlats i kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 februari 2024, § 19, har tjänsteskrivelsen reviderats i beslutsmeningen. Bedömningen är att beslut om att ge i uppdrag att se över kommunens bolagsorganisation kan tas av kommunstyrelsen och inte behöver tas av kommunfullmäktige.

Ärendet

Nacka kommun äger 100 procent av Nacka Stadshus AB (NSAB). Nacka Stadshus AB (moderbolag) äger i sin tur fyra dotterbolag: Nacka Energi AB (NEAB), Nacka vatten och avfall AB (NVOA), Centrala Nacka marknadsbolag AB (CNAB) och Boo 1:207 AB (BOO). Nacka Energi AB har i sin tur ett dotterbolag, Nacka Energi Försäljning AB (NEFAB).

NSAB med sina dotterbolag bildar stadshuskoncernen (aktiebolagsrättslig koncern) som i sin tur ingår i kommunkoncernen. NSAB bedriver ingen egen verksamhet, utan dess uppdrag är att äga och förvalta aktier och andelar i kommunala företag inom Nacka kommun.

Ett annat möjligt sätt, för kommunen att organisera sina bolag, är att kommunen direktäger NVOA, NEAB, CNAB och BOO. Den strukturen kan vi uppnå genom att förvärva aktierna från Nacka Stadshus AB som sedan avvecklas.

Stadsledningskontorets förslag

Stadsledningskontoret bedömer att kommunens bolagsorganisation behöver ses över i syfte att minimera administration, stärka effektiviteten samt främja kommunens framdrift som helhet. I detta bör ingå en utredning för att se över kommunens bolagsorganisation med inriktning att avveckla stadshuskoncernen och likvidera Nacka Stadshus AB, vilket innebär att kommunen i stället direktäger bolagen. Fördelarna med ett moderbolag bedöms vara mindre än den merkostnad och utökad administration som stadshuskoncernen årligen innebär. Stadsledningskontoret har stämt av med Stockholmskommunerna och motsvarande tankar till förändrad bolagsstruktur finns flera grannkommuner.

Stadsledningskontoret bedömer att ett moderbolags styrning för att hantera koncernnyttan kan, i en mindre koncern, ersättas med styrning av de enskilda bolagen direkt från kommunen, vilket kan vara lika eller mer effektivt. De bolag som ingår i stadshuskoncernen, är till största del frikopplade från varandras verksamheter, vilket gör att moderbolagets roll som samordnare dem emellan har en mindre betydelse. Bolagen Nacka Energi AB och Nacka vatten och avfall AB har därtill verksamhetsspecifika lagstiftningar att förhålla sig till.

Det finns i stadshuskoncernen inte heller möjlighet att fullt ut nyttja koncernbidrag för att resultatutjämna mellan bolagen. Bland annat eftersom NVOA inte kan ge koncernbidrag på grund av lagstiftning för vatten och avfallsverksamheten.

I andra fall kan koncerntillhörighet vara missgynnande som exempelvis vid vissa statliga stöd där nivån på stödet är detsamma för koncerner som för bolag (utan koncerntillhörighet). Ett sådant exempel på statligt stöd är elstödet som betalades ut under 2023 där det maxbelopp ett bolag kunde erhålla uppgick till 20 miljoner kronor, med begränsningen att bolag inom en koncern tillsammans kunde erhålla 20 miljoner kronor.

EU:s direktiv Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), EU:s hållbarhetsdirektiv som trädde i kraft den 5 januari 2023, kommer framöver att beröra många aktiebolag och bolagskoncerner. CSRD omfattar nya och utökade rapporteringskrav avseende hållbarhet, vilket ställer höga krav på bolag att identifiera rapporteringsområden och att etablera interna system och processer för att samla och kvalitetssäkra data. Digital märkning av information ska genomföras för att den ska maskinläsas. Direktivet innebär att hållbarhetsinformationen integreras i årsredovisningen och även granskas av revisorer. Styrelsen och revisorernas ansvar utökas till att omfatta hållbarhetsrapportering, övervakning av effektivitet i den interna kontrollen, internrevision och riskhantering.

Införandet av CSRD innebär ett omfattande arbete, vilket behöver planeras och startas upp omgående. Alla bolag inom en koncern behöver vara delaktiga för att moderbolaget ska kunna upprätta hållbarhetsrapporteringen. Idag är det svårt att skatta vad det medför för kostnader avseende konsulter, arbetstid och revisionskostnad för den särskilda hållbarhetsgranskningen.

CSRD implementeras sekventiellt för olika typer av bolag och beräknas införas för berörda kommunala bolag per den 1 januari 2025, avseende räkenskapsår 2025. Den nationella lagstiftningen av CSRD är ännu inte på plats men förväntas vara klart till den 1 juli i år. Det svenska förslaget (för icke noterade bolag) innebär att CSRD ska omfatta koncerner och bolag (utan koncerntillhörighet) som uppfyller två av följande tre storlekskriterier: 250 anställda, 350 miljoner kronor i omsättning, 175 miljoner i balansomslutning. Moderbolaget är rapporteringsskyldig för hela koncernen, vilket innebär att samtliga bolag inom koncernen oavsett storlek omfattas.

Bland kommunens bolag är det endast NVOA som förväntas uppfylla storlekskriterierna för CSRD och blir träffad av den omfattande hållbarhetsrapporteringen. Övriga bolag berörs därmed endast om de ingår stadshuskoncernen. Arbetsinsatsen för att samordna och upprätta hållbarhetsrapporteringen kan, om stadshuskoncernen avvecklas, i stället användas inom till styrning av exempelvis kommunens hållbarhetsarbete.

Att avveckla ett moderbolag och därmed koncernen är en komplex process. Det behöver utredas vilka konsekvenser som kan uppstå vid en avveckling, såsom exempelvis värderingen, beskattning och moms av dotterbolagens aktier i samband med att de överläts till kommunen, även hur styrning och uppsikt ska utövas.

Uppdraget bör även innehålla ett förslag på hur kommunens styrning av dotterbolagen ska gå till om moderbolaget avvecklas och kommunen därmed direktäger bolagen.

En rad styrdokument kommer att behöva uppdateras såsom exempelvis ägardirektiv för samtliga av kommunen helägda bolag. Andra dokument kommer att behöva tas fram såsom exempelvis överlåtelseavtal för kommunens köp av samtliga aktier från NSAB.

Stadsledningskontoret planerar återrapportering inklusive förslag före sommaren 2024.

Efter att ärendet behandlats i kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 februari 2024, § xx, har tjänsteskrivelsen reviderats i beslutsmeningen. Bedömningen är att beslut om att ge i uppdrag att se över kommunens bolagsorganisation kan tas av kommunstyrelsen och inte behöver tas av kommunfullmäktige.

Ekonomiska konsekvenser

Om en översyn av kommunens bolagsorganisation skulle innebära en avveckling av moderbolaget kommer delar av moderbolagets kostnader kvarstå inom kommunkoncernen (såsom exempelvis kostnader för koncernredovisning, räntekostnader för NSABs lån), men årliga kostnader på cirka 700 tusen kronor avseende kostnader kring redovisning, revision av moderbolaget, styrelsemöte med mera bedöms försvinna.

Ekonomiprocessen samt juridik och kanslistaben lägger uppskattningsvis cirka 350 arbetstimmar per år för att hantera moderbolaget i form av redovisning, fakturahantering, uppföljning, förberedelse inför styrelsemöte och övrigt styrelsearbete med mera.

Införandet av hållbarhetsrapportering enligt CSRD är ett stort omfattande arbete, både initialt och årligen. Under 2024 kommer det krävas konsultinsatser och systemstöd för att kunna genomföra denna samt utbildning av såväl tjänstepersoner som styrelser. Därtill ska hållbarhetsrapporteringen granskas av revisorer på motsvarande sätt som dagens finansiella redovisning. Genom att endast ett bolag kommer att omfattas av denna hållbarhetsrapportering blir kostnaden lägre. NSAB har inte budgeterat för denna kostnad.

Konsekvenser för barn

En effektiv bolagsorganisation är av vikt för att säkerställa att alla Nackabor, bland annat barn och unga, får maximal nytta för skattepengarna.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 27 februari 2024

Bilaga 1 Protokollsutdrag kommunstyrelsens arbetsutskott den 20 februari 2024, § 19

Christer Lindberg
Ekonomi och finansdirektör
Stadsledningskontoret

Maria Andersson
Finanschef
Ekonomi- och finansstaben